

Besluit Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie van de Avans Hogeschool

	Gegevens	
datum	30 mei 2014	Naam instelling : Avans Hogeschool
onderwerp	Besluit accreditatie hbo-bachelor Commerciële Economie van de Avans Hogeschool (002338)	Naam opleiding : hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS)
uw kenmerk		Datum aanvraag : 14 december 2013
		Varianten opleiding : voltijd, deeltijd
		Extra : Associate degreeprogramma Marketing Management
		Locaties opleiding : Breda, Den Bosch
		Datum goedkeuren panel : 26 maart 2013
ons kenmerk	NVAO/ 20141534/SL	Datum locatiebezoek : Commerciële economie deeltijd en Ad Marketing Management : 30 september en 1 oktober 2013 (Den Bosch, Breda)
bijlage	3	
		Datum visitatierapport : 21 november 2013
		Datum locatiebezoek : Commerciële economie Breda 4 en 5 juni 2013
		Datum visitatierapport : 16 september 2013
		Datum locatiebezoek : Commerciële economie Den Bosch 28 en 29 mei 2013
		Datum visitatierapport : 23 september 2013

Instellingstoets kwaliteitszorg : ja, positief besluit van 3 september 2013

Beoordelingskader

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) alsmede het Protocol toetsing Associate-Degreeprogramma door de NVAO.

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

Commerciële economie deeltijd en Ad Marketing Management (Breda, Den Bosch)

Het panel beoordeelt de deeltijdse variant van de opleiding Commerciële Economie met locaties Breda en Den Bosch van Avans Hogeschool in haar geheel als voldoende.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties - Voldoende

De opleiding Commerciële Economie leidt op tot breed inzetbare professionals die de wensen en behoeften van consumenten en ondernemingen kunnen vertalen naar marketingen salesactiviteiten. Afgestudeerden komen terecht in diverse werkvelden en in functies als: marketingmanager, accountmanager, salesmanager en/of exportmanager. Studenten die voor de major Sportmarketing kiezen, worden opgeleid voor een marketingfunctie in de sportbranche. De Associate degree Marketing Management leidt op tot assistent-functies in de commerciële branche. Afgestudeerden van de Ad komen bijvoorbeeld terecht in functies als: assistent marketingmanager, assistent productmanager, assistent marketingadviseur of assistent marktonderzoeker. Studenten werken aan dezelfde eindkwalificaties als de bachelor, maar op een lager competentieniveau.

De CE-opleiding hanteert de landelijk vastgestelde competenties en kiest daarbinnen een brede benadering van het CE-vakgebied. De inhoudelijke profilering ten opzichte van andere CE-opleidingen mag wat het panel betreft concreter. Een verschil met de voltijdopleidingen in Breda en Den Bosch is dat de deeltijdopleiding een duidelijk doelgroepenbeleid heeft. De opleiding is gericht op werkende volwassenen. Het docententeam van de opleiding bevat alleen docenten die naast hun werk op de opleiding werkzaam zijn in het relevante werkveld.

Het panel heeft gekeken naar de thema's internationalisering en duurzaamheid. Ten aanzien van internationalisering raadt het panel de opleiding aan te bepalen wat de doelstelling van internationalisering voor de CE-student of Ad-student is (overkoepelende visie) en daarvan vervolgens duidelijke markering in het curriculum aan te brengen. Ten aanzien van duurzaamheid stelt het panel vast dat er een bewustzijn in de opleiding aanwezig is, maar dat concrete invulling daarvan verder vorm moet krijgen de komende jaren.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving - Voldoende

De bacheloropleiding CE bestaat uit een programma van vier studiejaar. De propedeuse is ingericht als oriëntatiefase, waarin de volgende onderwerpen aan de orde komen: inleiding in management en marketing, consumentengedrag en marketingtrends- en calculaties. In het tweede jaar vindt verdieping plaats door de vakken: projectmanagement, E-commerce, marketing strategie en -calculaties en business marketing. Het derde jaar staat in het teken van specialisatie en bestaat bijvoorbeeld uit de thema's: sales en accountmanagement. Het laatste jaar is het afstudeerjaar waarin studenten werken aan de thema's strategisch adviseren, creëren en coachen en strategisch marketing management. Het laatste half jaar van de studie is ingeruimd voor het afstuderen.

Voor studenten die de major Sportmarketing kiezen, geldt dezelfde opbouw van het curriculum. Daarbij zijn verschillende modules specifiek gericht op de sportbranche, zoals:

Pagina 3 van 12 klanten in de sport, sponsoring en branding, en businessmarketing.

Het programma voor de Associate degree bestaat uit een tweejarig programma van 120 EC. De opleiding kent dezelfde propedeuse als de bachelor CE.

Het tweede jaar bestaat uit de volgende modulen: Marktonderzoek, marketingstrategie en -calculaties, businessmarketing, imagineering, dienstenmarketing, en marketingmanagement.

Het panel is van oordeel dat de opleidingen er in slagen een samenhangende leeromgeving voor studenten aan te bieden. Het curriculum is een duidelijke uitwerking van de competenties van de opleiding. De opleidingen beschikken over een degelijk curriculum waarin de theorie direct wordt toegepast in de praktijk. Het panel heeft kennisgemaakt met een dynamisch en gekwalificeerd docententeam. Daarnaast beschikt de opleiding over de voorzieningen die nodig zijn om het onderwijs te verzorgen. Studenten kunnen op eigen initiatief begeleiding van de opleiding krijgen. Studenten waarderen dat ook aan de opleiding. De afgelopen jaren is de leeftijd van de deelnemers sterk gedaald, waardoor het panel zich wel afvraagt of er niet meer gerichte aandacht voor studiebegeleiding zou moeten zijn. Het panel juicht de komst van het e-portfolio dan ook toe. Het panel heeft in haar bevindingen verschillende aandachtspunten voor de opleidingen benoemd, zoals het scherper aanzetten van de onderzoekslijn, het versterken van de relatie met relevante lectoraten en de aanstellingsomvang van docenten. Het panel is er van overtuigd dat de opleidingen aan basiskwaliteit voldoen en komt tot het oordeel voldoende.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties - Voldoende

In de modulebeschrijvingen is informatie over toetsing opgenomen en inzichtelijk gemaakt voor studenten. Formatieve toetsing vindt plaats in colleges en wordt ingezet als instrument om de student inzicht te verschaffen in zijn ontwikkeling. Summatieve toetsing vindt plaats in praktijkopdrachten, kennistoetsen, casustoetsen, presentaties en criteriumgerichte interviews. In het toetsbeleidsplan zijn beide vormen van toetsing helder uitgewerkt. Het panel heeft een overzicht van de toetsvormen gedurende de opleidingen ingezien en stelt vast dat er een gevarieerd toetsaanbod is. Het panel heeft verschillende toetsen bestudeerd en is positief over de kwaliteit van de toetsen. De toetsen sluiten aan op de lesstof en laten een duidelijke opbouw in complexiteit zien.

Het laatste half jaar van de bacheloropleiding is ingericht als afstudeerperiode. Het afstuderen bestaat uit vijf fasen: goedkeuring van het afstudeervoorstel, uitvoering praktijkgericht onderzoek en schrijven scriptie, beoordeling scriptie, bedrijfspresentatie en het eindgesprek. In het draaiboek is de afstudeerprocedure helder uitgewerkt, zo stelt het panel vast. Voor Ad-studenten geldt dat de opleiding wordt afgesloten binnen het laatste thema Marketing management, waarbij de student wordt begeleid door de docent. Studenten schrijven een marketingplan voor de organisatie waar de student werkzaam is, bestaande uit een analysegedeelte en een implementatiegedeelte. Voor de implementatiegedeelte gaat het om het uitwerken van een plan en niet om daadwerkelijke implementatie.

De beoordeling van de afstudeerdossiers vond het panel qua eindcijfer over het algemeen adequaat. De scripties zijn ten minste voldoende tot goed. Het verschil in oordelen van examinatoren is een duidelijk aandachtspunt voor de opleiding. De opleiding heeft reeds stappen gezet om verschillen in beoordeling te voorkomen/verkleinen, onder andere door het inzetten van een richtlijnendocument voor beoordelaars en evaluatie van het traject met betrokkenen. Het panel vraagt nadrukkelijk aandacht voor het monitoren van verschillen in oordelen en daar zo nodig extra actie op te ondernemen.

Het panel is van oordeel dat de opleiding laat zien dat de studenten de eindkwalificaties

Pagina 4 van 12 behalen en dat het toetsysteem degelijk in elkaar zit.

De opleiding vertoont duidelijk basiskwaliteit. Om boven de basiskwaliteit uit te kunnen stijgen heeft het panel verschillende aandachtspunten voor de opleiding beschreven. Het panel richt zich daarbij onder andere op meer consistentie in beoordelingen van twee examinatoren bij het afstuderen, een meer systematisch proces van screening van af te nemen toetsen en gemaakte toetsen, het monitoren van de overgang van studenten uit het Ad-programma naar de bacheloropleiding en het leggen van een relatie tussen de competenties en de beoordelingsformulieren.

Commerciële economie Breda

Het panel beoordeelt de voltijdse variant van de opleiding Commerciële Economie locatie Breda van Avans Hogeschool in haar geheel als voldoende.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties - Voldoende

De opleiding Commerciële Economie leidt op tot breed inzetbare professionals in de marketing en sales bij onder andere: productiebedrijven, bank- en verzekeringswezen en reclamebureaus. Belangrijke onderwerpen in de opleiding zijn: de markt en marktonderzoek, het ondernemingsplan, international accountmanagement, productmanagement en marketingmanagement. De opleiding heeft verschillende beroepsrollen gedefinieerd: product manager, international accountmanager en marketing manager.

De opleiding hanteert de landelijk vastgelegde competenties en profileert zich daarbij als een brede CE-opleiding. De competenties voldoen aan de geldende niveau-eisen voor een hbo bachelor.

Het panel is positief over de brede benadering die de opleiding kiest in het CEvakgebied. Het verschil tussen de CE-opleiding in Breda en Den Bosch is onder andere dat de Bredase opleiding een gezamenlijke propedeuse heeft met Small Business & Retail Management. Verder focust de CE-opleiding in Breda op strategische sales en marketing, terwijl de opleiding in Den Bosch meer generalisten opleidt in de marketing & sales. In de beginselverklaring (intern Avans-document) zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende locaties gedetailleerd vastgelegd. Ten aanzien van internationalisering heeft de academie een beleid geformuleerd waarin competenties en niveaus zijn uitgewerkt. Het panel heeft de relatie tussen het beleid en de competenties van de opleiding CE gemist. Verder heeft de opleiding een slag te maken in een visie op het profilerings thema duurzaamheid.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving - Voldoende

De opleiding bestaat uit vier studie jaren. De propedeuse wordt samen met de opleiding Small Business & Retail Management aangeboden als algemene introductie op het domein commerce. In het eerste studiejaar komen de volgende onderwerpen aan de orde: de markt, het product, het ondernemingsplan en het marktonderzoek. Na de propedeuse werken studenten in het tweede jaar aan de twee beroepsrollen: productmanager en international accountmanager. De eerste helft van het derde jaar lopen studenten stage en de tweede helft van het derde jaar werken studenten aan de beroepsrol marketingmanager. Het laatste jaar van de opleiding bestaat voor de eerste helft uit de minor en voor de tweede helft uit de afstudeerstage. In de blokken werken studenten in groepen aan een beroepsproduct, waarbij de ondersteunende vakken die nodig zijn voor het beroepsproduct

Pagina 5 van 12 door de opleiding worden aangeboden. In de semesters staan de beroepsrollen en bijbehorende beroepstaken en beroepsproducten centraal in het onderwijs. In de projecten en in de stage werken studenten voortdurend aan vaardigheden die relevant zijn voor het vak en het beroep. Het curriculum kent een logische opbouw en ziet er gedegen uit, aldus het panel.

Het panel is van oordeel dat de opleiding er in slaagt om een samenhangende leeromgeving voor studenten aan te bieden. De opleiding beschikt over een degelijk curriculum, waarin kennis en beroepsvaardigheden geïntegreerd aan de orde komen.

Het curriculum is een duidelijke uitwerking van de competenties van de opleiding. Daarnaast beschikt de opleiding over een gekwalificeerd en betrokken docententeam en over de benodigde voorzieningen. Het panel heeft in haar bevindingen verschillende aandachtspunten voor de opleiding benoemd, zoals het explicieter maken van de onderzoekslijn, meer aandacht voor de uitkomsten uit modelmatige analyses in relatie tot het praktijkvraagstuk en verschillende aspecten bij de studiebegeleiding. Het panel is er van overtuigd dat de opleiding aan het basisniveau voldoet. Gezien de aandachtspunten vindt het panel het oordeel voldoende op zijn plaats.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties - Voldoende

In de modulebeschrijvingen is de informatie over de toetsing opgenomen en inzichtelijk voor studenten. De opleiding hanteert verschillende toetsvormen zoals competentietoetsen, kennistoetsen (open vragen en multiple choice), assessments, portfolio's en presentaties. Het panel stelt vast dat de toetsen aansluiten op de lesstof en een duidelijke opbouw in complexiteit laten zien. Verder is de relatie met de competenties en de bijbehorende niveaus duidelijk. De borging van de toetskwaliteit door de examencommissie en de toetscommissie bevindt zich in een beginstadium, maar is betekenisvol gestart. Het panel verwacht dat de werkwijze zich zal uitbreiden en vraagt daarbij aandacht voor een systematische werkwijze bij het screenen van toetsen.

Het laatste half jaar van de opleiding is ingericht als afstudeerperiode. De student zoekt zelf een afstudeerbedrijf en laat in een afstudeerscriptie zien dat hij de betreffende domeincompetenties integraal beheerst. De opleiding heeft daarbij de volgende beroepsproducten geformuleerd: strategisch marketingplan, marketingcommunicatieplan, verkoopplan en exportplan. De student kan invulling geven aan deze beroepsproducten bij een bestaand bedrijf of bij de eigen onderneming. Verplichte onderdelen in de afstudeerscriptie zijn onderzoek, strategisch plan en implementatie. Het afstuderen in een eigen onderneming is mogelijk sinds studiejaar 2011-2012. Voor studenten die in een eigen onderneming willen afstuderen gelden aanvullende eisen.

Het panel heeft vijftien afstudeerdossiers bestudeerd. De onderwerpen in de afstudeerdossiers zijn relevant voor de opleiding en het beroepenveld. De aanbevelingen zijn bruikbaar voor de beroepspraktijk. Het panel heeft één scriptie aangetroffen die de opleiding met een 5,5 heeft beoordeeld, maar die het panel niet voldoende vond. In het gesprek met de beoordelaars van de bestudeerde afstudeerwerken heeft de opleiding de kwestie rond deze scriptie toegelicht. Het panel heeft er na het gesprek vertrouwen in dat studenten terecht afstuderen en aan de vereiste competenties voldoen. Het panel vond de eindcijfers op basis van de eindwerkstukken in het algemeen aan de hoge kant, en stelt daarbij tevens vast dat de afstudeerdossiers van de overige veertien studenten ten minste voldoende tot goed waren.

Het panel vast dat de opleiding aan de vereiste basiskwaliteit voldoet. Het panel is positief over het toetssysteem zoals de opleiding dat heeft opgezet wat heeft geresulteerd in een adequaat toetssysteem. Het panel heeft vertrouwen in de ingezette borgingsmechanismen.

Pagina 6 van 12 Het panel heeft er op basis van de gesprekken met het management en de docenten vertrouwen in dat de opleiding gaat slagen in een succesvolle uitwerking van het ingezette beleid en de door het panel benoemde aandachtspunten.

Commerciële economie Den Bosch

Het panel beoordeelt de voltijdse variant van de opleiding Commerciële Economie locatie Den

Bosch van Avans Hogeschool in haar geheel als voldoende.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties - Voldoende

De opleiding Commerciële Economie leidt op tot breed inzetbare professionals in de marketing en sales bij onder andere: productiebedrijven, bank- en verzekeringswezen en reclamebureaus. Belangrijke onderwerpen in de opleiding zijn: de onderneming en de omgeving, marketing management, productiebeleid en marketingcommunicatie.

De opleiding hanteert de landelijk vastgelegde competenties en profileert zich daarbij als een brede CE-opleiding. De competenties voldoen aan de geldende niveau-eisen voor een hbo-bachelor.

Het panel waardeert de inzet van de opleiding om een vergelijking te maken met nationale en internationale CE-opleidingen. Uit de nationale vergelijking blijkt dat de CE-opleiding in Den Bosch studenten breed opleidt en extra aandacht geeft aan het aanleren van een tweede moderne vreemde taal. De opleiding ontplooit verschillende initiatieven op het gebied van internationalisering. Het panel merkt daarbij op dat zij in de gesprekken een gezamenlijke en overkoepelende visie waarbinnen deze initiatieven ontplooid worden, heeft gemist. Daarnaast heeft de opleiding nog een slag te maken in een visie op de profilerings thema's duurzaamheid en innoveren.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving - Goed

De opleiding bestaat uit vier studie jaren. In het eerste jaar komen de volgende onderwerpen aan de orde: de markt, marketing, verkoop en onderneming & omgeving. Na de propedeuse werken studenten in de tweede jaar aan de vier volgende vakgebieden: productiebeleid, handelsonderneming, marktonderzoek en communicatie. Het gehele tweede jaar en het eerste deel van het derde jaar is de kernfase van de opleiding. Het derde jaar bestaat voor het eerste half jaar uit de stage en het tweede half jaar komen strategie en implementatie aan de orde. Het tweede half jaar van het derde jaar en het gehele vierde jaar beslaan de eindfase van de opleiding. Het laatste jaar bestaat uit een half jaar minor en een half jaar afstuderen. Elk blok werken studenten in groepen aan een project, waarbij de ondersteunende vakken die nodig zijn voor het project door de opleiding worden aangeboden. De ondersteunende en verdiepende cursussen sluiten goed aan op de onderwerpen in de projecten, zo stelt het panel vast. In de projecten en in de stage werken studenten voortdurend aan vaardigheden die relevant zijn voor het vak en het beroep. Het panel is uitermate positief over de opbouw van het curriculum. Het curriculum is samenhangend en consistent opgebouwd.

Het panel is onder de indruk van de wijze waarop de opleiding in staat is een persoonlijke studieomgeving voor studenten te vormen. Studenten voelen zich herkend door docenten en waarderen de persoonlijke aandacht en begeleiding. Zij geven aan dat dit één van de sterke punten van de opleiding is. Het panel vindt dit een flinke prestatie van de opleiding gezien de groei van de afgelopen jaren. De docenten hebben ruim voldoende actuele werkervaring en zijn gekwalificeerd om het onderwijs te verzorgen. Docenten overleggen regelmatig en zoeken afstemming onderling over de uitvoering van het onderwijs.

Pagina 7 van 12 Het panel heeft kennisgemaakt met een enthousiast docententeam. Studenten geven in de gesprekken aan dat zij tevreden zijn over de docenten.

Het panel is van oordeel dat de opleiding een zeer samenhangende leeromgeving voor studenten heeft gecreëerd. Alle onderdelen in deze standaard dragen daaraan bij, zoals een enthousiast en kwalitatief goed docententeam en de persoonlijke aandacht en begeleiding voor de student. De kanttekeningen die het panel heeft benoemd in de bevindingen zijn nadrukkelijk bedoeld om de opleiding verder te helpen in haar ontwikkeling. Het panel ziet duidelijk mogelijkheden voor deze opleiding om uit te groeien tot een voorbeeld voor andere opleidingen. Daar is de opleiding naar de mening van het panel op het moment van deze visitatie nog niet, maar het panel vindt het oordeel 'goed' zeker op zijn plaats.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties - Voldoende

In de blokboeken is de informatie over de toetsing opgenomen en inzichtelijk voor studenten. De projecten worden beoordeeld aan de hand van een gezamenlijk beroepsproduct en een individuele beoordeling voor beroepshouding. Daarnaast maken studenten individueel een toets. De opleiding hanteert verschillende toetsvormen zoals: kennis- en begriptoetsen,

casustoetsen, essays, reflectieopdrachten en gedragsassessments. Het panel stelt vast dat de toetsen aansluiten op de lesstof en een duidelijke opbouw in complexiteit laten zien. Het systeem van toetsen vindt het panel zorgvuldig. Door de toetscommissie wordt per blok periodiek een diepgaande screening gedaan, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor de aansluiting van de toets op de competenties. De toetsen worden gebaseerd op een toetsmatrix waarin de relatie met de competenties duidelijk te herkennen is.

Het laatste half jaar van de opleiding is ingericht als afstudeerperiode. De student zoekt zelf een afstudeerbedrijf en lost zelfstandig een actueel bedrijfsvraagstuk op. De afstudeercoördinator geeft voorlichting over de afstudeerperiode, wijst een inhoudelijk begeleider toe en keurt de afstudeeropdracht goed. Tijdens het afstuderen worden studenten begeleid in de vorm van afstudeerkringen. De inhoudsdeskundige begeleidt de groep studenten bij de intervisie en heeft een rol bij de intake en contractering met het stagebedrijf.

Daarnaast is er begeleiding binnen het stagebedrijf. Het panel heeft vijftien afstudeerdossiers bestudeerd en het valt het panel op dat er aandacht is besteed aan het zorgvuldig gebruik van de Nederlandse taal. De onderwerpen zijn relevant voor de opleiding en het beroepenveld. De aanbevelingen zijn vaak zeer bruikbaar voor de beroepspraktijk. Het panel heeft enkele aandachtspunten ter verbetering van de afstudeerdossiers bijvoorbeeld over de herleidbaarheid van de (onderzoeks-)gegevens en het meer consistent maken van de vorm van de rapporten, met name qua omvang zijn er soms grote verschillen. De beoordeling van het afstudeerdossier door de opleiding is adequaat. Het panel is overtuigd van de juistheid van de beoordeling, maar vraagt de opleiding nadrukkelijk aandacht te besteden aan: het verbeteren van de toelichting op de beoordeling (inclusief de verdediging), het vastleggen van de compensatie die mogelijk is tussen onderdelen en het vastleggen van de weging die gehanteerd wordt.

Het panel is samenvattend van oordeel dat de opleiding laat zien dat de studenten de eindkwalificaties behalen en dat de toetsystematiek degelijk in elkaar zit.

Aanbevelingen NVAO

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen en aandachtspunten van het panel en maant op basis van de hoofdtekst van het beoordelingsrapport de instelling in het bijzonder om

Pagina 8 van 12 voldoende capaciteit vrij te maken voor het adequaat kunnen uitvoeren van de taken van de examencommissie en de opleidingscommissie.

Besluit

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Avans Hogeschool in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 24 maart 2014 naar voren te brengen. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS; variant: voltijd, deeltijd; locatie: Breda, 's-Hertogenbosch en Associate degree programma; locatie: 's-Hertogenbosch van de Avans Hogeschool te Tilburg. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 mei 2014 en is van kracht tot en 29 mei 2020.

Den Haag, 30 mei 2014

De NVAO
Voor deze:

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Commerciële economie Deeltijd & Ad Marketing Management

Onderwerp	Omschrijving	Score
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

Commerciële economie Breda

Onderwerp	Omschrijving	Score
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

Commerciële economie Den Bosch

Onderwerp	Omschrijving	Score
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Goed
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende (O), voldoende (V), goed (G) of excellent (E). Het eindoordeel over de opleiding als geheel wordt op dezelfde schaal gegeven.

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval dt Breda	51%	47%	41%	41%	40%
Uitval dt DB	42%	30%	42%	30%	42%
Uitval AD	Nvt	Nvt	9%	45%	57%
Uitval vt DB	43%	39%	42%	32%	44%
Uitval vt Breda	26%	23%	18%	20%	25%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor.

Cohort	2006	2007	2008	2009
Uitval dt Breda	46%	31%	24%	24%
Uitval dt DB	32%	15%	26%	
Uitval vt DB	20%	16%	23%	16%
Uitval vt Breda	13%	17%	13%	15%

Tabel 3: Rendement.

Cohort	2006	2007	2008
Rendement dt Breda	39%	59%	40%
Rendement dt DB	61%	75%	58%
Rendement vt DB	74%	76%	60%
Rendement vt Breda	81%	71%	68%

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD
Percentage dt en AD	54%	0%
Percentage vt DB	92%	0%

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio dt en AD	37:1
Ratio vt DB	29:1

Pagina 11 van 12 **Tabel 6: Contacturen.**

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen dt	7	7	6	5
Contacturen vt DB	8	7	6	1
Contacturen vt Breda	13	8	5	1

Pagina 12 van 12 **Bijlage 3: panelsamenstelling**

- ing. J.C. de Jong (voorzitter), leergang bezielend leiderschap, algemeen Directeur van Harte & Lingsma;
- prof.dr. E. Peelen (lid), gastdocent aan de Universiteit Nyenrode en de Universiteit van Amsterdam;
- C.P.M. Cloin MMC (lid), Partner bij Volta/executive Consultants;
- A.H. Hilbink-Everts (student-lid deeltijdse variant), student Commerciële Economie (deeltijd) aan de Hogeschool Windesheim;
- R. Sluyter (student-lid), student Commerciële Economie aan de NHL Hogeschool Leeuwarden;

Ing. I.J.M. de Jong, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel. Zij is door de NVAO gecertificeerd.